AI Act a polska kancelaria

Co unijne rozporządzenie o sztucznej inteligencji oznacza dla prawnika korzystającego z narzędzi AI

Materiał dla adwokatów i radców prawnych — kancelarie solo, małe i średnie

Wersja 2026-11, zastępująca wydanie 2026-07. Stan prawny i przegląd: 8 listopada 2026 r. Przegląd obejmuje opisane tu przepisy AI Act, ich terminy stosowania oraz wskazane powiązania z RODO. Nie oznacza przeglądu pozostałych materiałów do pobrania ani całości polskich przepisów zawodowych.

Punkt wyjścia: ustal rolę, zastosowanie i właściwy termin

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r., dalej „AI Act", dotyczy także zawodowego korzystania z systemów AI przez kancelarie. Nie oznacza to, że każda kancelaria ma obowiązki producenta systemu wysokiego ryzyka.

Kancelaria używająca gotowego narzędzia pod swoją kontrolą w pracy zawodowej zwykle jest **podmiotem stosującym**. Jeżeli rozwija lub zleca rozwój systemu i oddaje go do użytku pod własną nazwą, trzeba rozważyć rolę **dostawcy**. Znaczenie mogą mieć również zmiany istniejącego systemu lub jego przeznaczenia. Podstawą są art. 3 pkt 3 i 4 oraz — dla odpowiednich przypadków wysokiego ryzyka — art. 25 AI Act.

Praktyczna analiza wymaga trzech oddzielnych ustaleń: **kto i w jakiej roli działa, do czego przeznaczony jest system oraz od kiedy stosuje się dany przepis**. Sam zakup abonamentu, nazwa „asystent prawny" ani deklaracja dostawcy o zgodności nie rozstrzygają całej oceny.

Wejście w życie i rozpoczęcie stosowania: różne daty

AI Act opublikowano 12 lipca 2024 r.; wszedł w życie **1 sierpnia 2024 r.** Poszczególne przepisy zaczęły albo zaczną być stosowane w innych terminach. Rozporządzenie obowiązuje bezpośrednio, co nie wyklucza krajowych przepisów dotyczących jego wykonywania.

Poniższy harmonogram opiera się na art. 113 w aktualnym brzmieniu, uwzględniającym rozporządzenie (UE) 2026/1744. Ta nowelizacja, określana jako AI Omnibus, weszła w życie **27 lipca 2026 r.** Jest uchwaloną zmianą prawa, a nie samym projektem.

- **2 lutego 2025 r. — rozdziały I i II.** Obejmuje to art. 4 dotyczący kompetencji AI oraz zakazane praktyki z art. 5, z wyjątkami wskazanymi poniżej. Obowiązek dotyczący kompetencji AI nie został odłożony do sierpnia 2026 r.; jego aktualną treść po nowelizacji opisujemy dalej.
- **2 sierpnia 2025 r. — między innymi przepisy o modelach AI ogólnego przeznaczenia i zarządzaniu systemem nadzoru.** Dokładny zakres z art. 113 akapit trzeci lit. b obejmuje rozdział III sekcję 4, rozdziały V, VII i XII oraz art. 78, z wyjątkiem art. 101. Korzystanie z aplikacji opartej na takim modelu nie czyni kancelarii automatycznie dostawcą modelu.
- **2 sierpnia 2026 r. — ogólna data stosowania AI Act.** Dotyczy m.in. art. 50 o przejrzystości, z uwzględnieniem przepisów przejściowych. Nie jest wspólnym terminem dla wszystkich obowiązków wysokiego ryzyka.
- **2 grudnia 2026 r. — nowe przepisy o zakazanych praktykach.** Art. 113 akapit trzeci lit. a wyznacza ten termin dla art. 5 ust. 1 akapit pierwszy lit. ba i bb oraz art. 5 ust. 1a i 1b. Na dzień przeglądu tego poradnika jest to termin przyszły.
- **2 grudnia 2027 r. — odpowiedni reżim wysokiego ryzyka z Załącznika III.** Od tej daty stosuje się rozdział III sekcje 1–3, z wyjątkiem art. 6 ust. 5, do systemów sklasyfikowanych według art. 6 ust. 2 i Załącznika III; obejmuje to obowiązki podmiotów stosujących z art. 26.
- **2 sierpnia 2028 r. — odpowiedni reżim wysokiego ryzyka powiązany z Załącznikiem I.** Ten sam zakres rozdziału III stosuje się do systemów sklasyfikowanych według art. 6 ust. 1 i Załącznika I. Sam związek narzędzia z produktem nie wystarcza do takiej klasyfikacji.

Przepisy przejściowe trzeba sprawdzić dla konkretnego systemu. Art. 111 przewiduje odrębne zasady m.in. dla systemów wysokiego ryzyka wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku przed właściwym terminem oraz dla wcześniej wprowadzonych modeli AI ogólnego przeznaczenia. Dla dostawców systemów generujących treści syntetyczne, wprowadzonych do obrotu przed 2 sierpnia 2026 r., art. 111 ust. 4 wyznacza termin dostosowania do art. 50 ust. 2 na 2 grudnia 2026 r. Nie odracza to całego art. 50.

Dla kancelarii wniosek jest konkretny: działania dotyczące kompetencji AI i właściwe obowiązki przejrzystości wymagają uwagi już teraz. Późniejsze terminy wysokiego ryzyka służą przygotowaniu odpowiednich zastosowań; nie zawieszają RODO ani obowiązków zawodowych.

Mapa ryzyka: pomoc w analizie, nie automatyczna etykieta

Popularny podział na cztery poziomy ułatwia orientację. Obowiązki wynikają jednak z konkretnych przepisów i przeznaczenia systemu. Przejrzystość może być wymagana także obok reżimu wysokiego ryzyka.

Praktyki zakazane — art. 5

Art. 5 określa konkretne zakazane praktyki, ich przesłanki i wyjątki. Obejmuje m.in. określone szkodliwe formy manipulacji i oceniania społecznego oraz niektóre zastosowania biometrii. Nie każdy system biometryczny ani każda forma wpływu na zachowanie jest objęta identycznym, bezwyjątkowym zakazem.

Dla kancelarii: przed dopuszczeniem nietypowej funkcji należy porównać ją z odpowiednim punktem art. 5, a następnie ustalić termin jego stosowania. Ogólna zgoda użytkownika lub umowa z dostawcą nie zastępuje tej analizy.

Systemy wysokiego ryzyka — art. 6 oraz Załączniki I i III

Art. 6 przewiduje dwie główne drogi klasyfikacji: powiązanie z określonymi produktami objętymi Załącznikiem I oraz zastosowania wymienione w Załączniku III. W pierwszym przypadku należy sprawdzić warunki art. 6 ust. 1, w tym wymaganą ocenę zgodności przez stronę trzecią, oraz dalsze doprecyzowania tego przepisu.

Dla pracy prawniczej istotny jest m.in. **Załącznik III pkt 8 lit. a**: systemy przeznaczone do wspomagania organu wymiaru sprawiedliwości, przez ten organ lub w jego imieniu, w analizie faktów i prawa oraz stosowaniu prawa do konkretnego stanu faktycznego, a także podobne zastosowania w alternatywnym rozwiązywaniu sporów. To zakres wymagający sprawdzenia adresata i przeznaczenia systemu.

Samo przygotowanie rekomendacji procesowej przez kancelarię dla własnego klienta nie oznacza automatycznie zastosowania z pkt 8 lit. a. Nie wystarcza też ogólne stwierdzenie, że wynik może wpłynąć na prawa klienta. Trzeba wskazać właściwą kategorię ustawową. Kancelaria może ponadto korzystać z AI w innych obszarach, np. rekrutacji, dla których Załącznik III przewiduje odrębne kategorie.

Art. 6 ust. 3 zawiera warunkowe odstępstwo dla niektórych systemów objętych Załącznikiem III; nie jest ono ogólnym zwolnieniem dla narzędzi „pomocniczych". Przewiduje także zastrzeżenie dotyczące profilowania osób fizycznych. **Sam nadzór prawnika nie zmienia automatycznie systemu wysokiego ryzyka w system niskiego ryzyka.**

Szczególne obowiązki przejrzystości — art. 50

Art. 50 rozdziela obowiązki dostawców i podmiotów stosujących. Nie ustanawia jednego obowiązku informowania klienta o każdym użyciu AI przez kancelarię.

Przy systemie przeznaczonym do bezpośredniej interakcji z osobami fizycznymi **art. 50 ust. 1 dotyczy dostawcy**, który ma zapewnić odpowiednie zaprojektowanie informacji o interakcji z AI. Przepis przewiduje m.in. wyjątek, gdy charakter interakcji jest oczywisty w opisanym w nim kontekście. Kancelaria wdrażająca chatbota powinna sprawdzić sposób realizacji informacji; jeżeli sama jest dostawcą, ocenia również własny obowiązek z tego ustępu.

Odrębne obowiązki podmiotów stosujących wynikają m.in. z art. 50 ust. 3 i 4: dotyczą określonych zastosowań rozpoznawania emocji, kategoryzacji biometrycznej, treści deepfake oraz tekstów publikowanych w celu informowania społeczeństwa o sprawach interesu publicznego. Należy sprawdzić przesłanki i wyjątki właściwego ustępu. Dla takich tekstów ust. 4 uwzględnia wyjątek związany z weryfikacją przez człowieka lub kontrolą redakcyjną i odpowiedzialnością redakcyjną za publikację.

Zastosowania poza szczególnym reżimem wysokiego ryzyka

Redagowanie roboczego pisma, tłumaczenie czy streszczenie dokumentu nie staje się wysokim ryzykiem tylko dlatego, że korzysta z modelu generatywnego. Nie jest to jednak gwarancja, że dowolne narzędzie z taką funkcją pozostaje poza art. 5, 6 lub 50. Trzeba ocenić konkretny system, przeznaczenie i sposób użycia.

Dla kancelarii pozostają istotne kompetencje AI oraz odrębna analiza ochrony danych, poufności i odpowiedzialności za wykorzystanie wyniku.

Role kancelarii: podmiot stosujący i możliwy dostawca

Podmiot stosujący — art. 3 pkt 4. Kancelaria wykorzystująca system pod swoją kontrolą w działalności zawodowej zwykle działa w tej roli. Obowiązki zależą od systemu i jego zastosowania; nie można ich ustalić jedynie na podstawie tego, że kancelaria kupiła dostęp do aplikacji.

Dostawca — art. 3 pkt 3. Rozwój lub zlecenie rozwoju systemu i wprowadzenie go do obrotu albo oddanie do użytku pod własną nazwą wymaga odrębnej oceny. Odpłatność nie jest warunkiem tej roli, a samo korzystanie z zewnętrznego modelu nie wyklucza bycia dostawcą własnego systemu.

Zmiana roli — art. 25 ust. 1. W reżimie wysokiego ryzyka znaczenie mogą mieć m.in. oznaczenie istniejącego systemu własną nazwą, istotna zmiana systemu pozostającego systemem wysokiego ryzyka albo zmiana przeznaczenia powodująca wejście w tę kategorię. Każdy z tych przypadków ma własne przesłanki. Art. 25 należy czytać wraz z terminami z art. 113, a nie przedstawiać jako już stosowany w całości do wszystkich systemów.

Obowiązki dokumentacyjne, ocena zgodności czy oznakowanie CE zależą od właściwego reżimu. Nie są jednakowym pakietem wymaganym od każdego dostawcy dowolnego narzędzia AI.

Co kancelaria powinna wdrożyć i przygotować

Kompetencje AI — aktualny art. 4

Obowiązek dotyczący kompetencji AI jest stosowany od 2 lutego 2025 r. **Aktualny art. 4 ust. 1, po nowelizacji z 2026 r., wymaga działań wspierających rozwój kompetencji AI** personelu i innych osób obsługujących lub wykorzystujących systemy w imieniu podmiotu. Działania należy dostosować do ich przygotowania, kontekstu użycia i osób, wobec których system będzie wykorzystywany. Przepis wyraźnie nie wymaga zagwarantowania określonego poziomu kompetencji każdej osoby.

W kancelarii użyteczne będą szkolenia i instrukcje dotyczące ograniczeń narzędzia, błędnych cytatów, sprawdzania źródeł, ochrony informacji oraz reagowania na wątpliwy wynik. To przykłady praktycznych środków, a nie zamknięty program ustawowy ani obietnica, że jeden kurs wyczerpie obowiązek. Warto dokumentować przyjęte działania i aktualizować je wraz ze zmianą narzędzi.

Nadzór człowieka — rozdziel przygotowanie od już stosowanych wymagań

Art. 26 ust. 1 i 2 przewiduje dla podmiotów stosujących systemy wysokiego ryzyka korzystanie zgodne z instrukcją oraz powierzenie nadzoru odpowiednio przygotowanym i umocowanym osobom. Dla właściwych systemów z Załącznika III termin stosowania tego reżimu to 2 grudnia 2027 r., a dla odpowiednich systemów z Załącznika I — 2 sierpnia 2028 r., z uwzględnieniem art. 111.

Sprawdzanie pism, cytatów i ustaleń przed ich wykorzystaniem jest praktyczną zasadą pracy kancelarii już dziś. Nie należy jednak przedstawiać każdej takiej czynności jako wykonania już stosowanego art. 26. Sama adnotacja „sprawdzono" nie dowodzi pełnej zgodności z AI Act ani RODO.

Przejrzystość wobec klienta i odbiorców publikacji

Przy chatbocie, publikacji tekstu lub materiału audiowizualnego należy ustalić, który ustęp art. 50 ma zastosowanie i kto jest jego adresatem. Informacja powinna odpowiadać rzeczywistemu sposobowi użycia AI. Dobra praktyka informowania klienta o pracy nad jego sprawą nie jest tym samym co szczególny obowiązek ustawowy z art. 50.

RODO i tajemnica zawodowa: odrębna ocena

Art. 2 ust. 7 AI Act zachowuje stosowanie prawa ochrony danych, z przewidzianymi tam zastrzeżeniami. Zgodność z AI Act sama w sobie nie przesądza o dopuszczalności przekazania danych klienta do narzędzia.

Art. 5 RODO: minimalizacja, bezpieczeństwo i rozliczalność wymagają oceny faktycznego przetwarzania. **Art. 28 RODO:** najpierw ustal role; gdy dostawca przetwarza dane w imieniu

kancelarii jako administratora, zastosowanie mają wymagania powierzenia. Sama nazwa „dostawca AI" nie oznacza automatycznie roli podmiotu przetwarzającego. **Art. 22 RODO:** odrębnie sprawdź przesłanki dotyczące decyzji opartych wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu, wywołujących skutki prawne lub podobnie istotny wpływ, oraz przewidziane wyjątki i zabezpieczenia.

W zakresie tajemnicy zawodowej potrzebna jest osobna ocena dopuszczalności ujawnienia informacji, odbiorców i zabezpieczeń. Poradnik nie rozstrzyga wyjątków w polskich przepisach zawodowych ani procesowych. Umowa powierzenia, deklaracja zgodności z AI Act czy lokalne działanie narzędzia nie zastępują tej oceny.

Lista kontrolna dla kancelarii

1. Zinwentaryzuj systemy i zastosowania

Uwzględnij redagowanie pism, wyszukiwanie, transkrypcję, chatboty oraz funkcje AI w innych aplikacjach. Zapisz wersję systemu, przeznaczenie, użytkowników i kategorie informacji, które mają być przetwarzane.

2. Ustal rolę dla każdego zastosowania

Rozróżnij korzystanie z gotowego systemu od rozwoju własnego systemu i zmian wpływających na rolę kancelarii. Przy nietypowym wdrożeniu sprawdź art. 3 i — w odpowiednim reżimie — art. 25.

3. Sprawdź zakazy i podstawę klasyfikacji ryzyka

Porównaj funkcje z art. 5, a następnie przeznaczenie z art. 6 oraz właściwymi pozycjami Załączników I i III. Zapisz uzasadnienie oceny; samo znaczenie wyniku dla klienta albo udział człowieka nie wystarcza do klasyfikacji.

4. Przypisz konkretne terminy i wymagania

Oddziel obowiązki już stosowane od przygotowań do przyszłych terminów. Dla wysokiego ryzyka sprawdź właściwą część art. 113 i przepisy przejściowe art. 111. Ustal z dostawcą dostępność instrukcji i dokumentacji odpowiedniej do systemu oraz plan przygotowania do właściwego terminu.

5. Zapewnij rzeczywistą weryfikację wyniku

Ustal osobę odpowiedzialną, zakres sprawdzenia i sposób postępowania z błędem. Weryfikuj fakty, aktualność prawa i źródła przed użyciem wyniku. Dokumentacja powinna odzwierciedlać wykonaną pracę, a nie ograniczać się do automatycznej adnotacji.

6. Wspieraj rozwój kompetencji AI

Dobierz szkolenia, instrukcje i konsultacje do zespołu oraz jego zastosowań. Zachowaj informację o działaniach, uczestnikach i tematach. Zaktualizuj środki, gdy zmienia się system, jego funkcje albo ryzyka.

7. Sprawdź dane, poufność i obowiązki informacyjne

Ustal faktyczne role przetwarzania, podstawę i zakres użycia danych, potrzebne umowy, zabezpieczenia i ewentualne transfery. Osobno oceń tajemnicę zawodową oraz odpowiedni ustęp art. 50. Nie przyjmuj, że jedna umowa lub jedna klauzula rozwiązuje wszystkie te kwestie.

8. Przyjmij zasady pracy i ich aktualizacji

Opisz dopuszczone zastosowania, osoby odpowiedzialne, weryfikację wyników i reakcję na incydent. Wyznacz przegląd po zmianie narzędzia, zastosowania lub prawa. Polityka jest pomocą organizacyjną i elementem dokumentacji; sama nie dowodzi spełnienia wszystkich obowiązków.

Źródła i zakres aktualizacji

Źródła sprawdzono **8 listopada 2026 r.** Daty przyszłe przedstawiono jako terminy stosowania uchwalonych przepisów, nie jako przepisy już stosowane.

- **AI Act — tekst skonsolidowany na 27 lipca 2026 r., EUR-Lex:** art. 2 ust. 7, art. 3 pkt 3 i 4, art. 4–6, 25, 26, 50, 111 i 113 oraz Załączniki I i III.
- **Rozporządzenie zmieniające (UE) 2026/1744, tekst ogłoszony:** w szczególności art. 1 pkt 5 dotyczący art. 4 AI Act oraz art. 4 dotyczący wejścia nowelizacji w życie.
- **RODO — tekst w EUR-Lex:** art. 5, 22 i 28, w zakresie wskazanych wyżej powiązań.
- **Komisja Europejska — AI Act:** pomocnicze objaśnienie harmonogramu i nowelizacji; komunikat nie zastępuje tekstu przepisów.

Tekst skonsolidowany ułatwia lekturę; autentyczne brzmienie aktów wynika z ich publikacji w Dzienniku Urzędowym UE. Ocena konkretnego wdrożenia wymaga sprawdzenia aktualnego prawa i dokumentacji danego systemu.

Historia zmian — 2026-11 względem 2026-07: poprawiono terminy stosowania, uwzględniono nowe brzmienie art. 4, doprecyzowano role dostawcy i podmiotu stosującego, warunki wysokiego ryzyka oraz adresatów i wyjątki art. 50. Usunięto uogólnienia o automatycznym powierzeniu danych i zapewnienia, że pojedyncza czynność lub dokument gwarantują zgodność. Wzmianki o tajemnicy zawodowej ograniczono do potrzeby odrębnej oceny.

Materiał edukacyjny, nie porada prawna ani ocena zgodności konkretnego wdrożenia. Przed decyzją sprawdź aktualne prawo, źródła zawodowe i działanie narzędzia.